

ARREST VAN HET HOF

van 5 november 2002

in zaak C-476/98: Commissie van de Europese Gemeenschappen tegen Bondsrepubliek Duitsland ⁽¹⁾

(„Niet-nakoming — Sluiting en toepassing door lidstaat van bilaterale „open sky“-overeenkomst met Verenigde Staten van Amerika — Afgeleid recht inzake interne markt voor luchtvervoer [verordeningen (EEG) nrs. 2299/89, 2407/92, 2408/92, 2409/92 en 95/93] — Externe bevoegdheid van Gemeenschap — Artikel 52 EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 43 EG) — Artikel 5 EG-Verdrag (thans artikel 10 EG)“)

(2002/C 323/08)

(Proceestaal: Duits)

(Voorlopige vertaling; de definitieve vertaling verschijnt in de Jurisprudentie van het Hof)

In zaak C-476/98, Commissie van de Europese Gemeenschappen (gemachtigden: J. Sack en F. Benyon) tegen Bondsrepubliek Duitsland (gemachtigde: C.-D. Quassowski, bijgestaan door G. Schohe), ondersteund door Koninkrijk der Nederlanden (gemachtigden: M. A. Fierstra en J. van Bakel), betreffende een verzoek om vast te stellen:

- primair, dat de Bondsrepubliek Duitsland, door in 1994 en 1996 met de Verenigde Staten van Amerika individueel te onderhandelen over „open sky“-overeenkomsten op het gebied van het luchtvervoer, en deze overeenkomsten te paraferen en te sluiten, niet heeft voldaan aan de verplichtingen die op haar rusten krachtens het EG-Verdrag, met name de artikelen 5 (thans artikel 10 EG) en 52 (thans, na wijziging, artikel 43 EG), en krachtens het van het Verdrag afgeleide recht, met name verordeningen van de Raad (EEG) nrs. 2407/92 van 23 juli 1992 betreffende de verlening van exploitatievergunningen aan luchtvaartmaatschappijen (PB L 240, blz. 1), 2408/92 van 23 juli 1992 betreffende de toegang van communautaire luchtvaartmaatschappijen tot intracommunautaire luchtroutes (PB L 240, blz. 8), 2409/92 van 23 juli 1992 inzake tarieven voor luchtdiensten (PB L 240, blz. 15), 2299/89 van 24 juli 1989 betreffende gedragsregels voor geautomatiseerde boekingsystemen (PB L 220, blz. 1), zoals gewijzigd bij verordening (EEG) nr. 3089/93 van de Raad van 29 oktober 1993 (PB L 278, blz. 1), en 95/93 van 18 januari 1993 betreffende gemeenschappelijke regels voor de toewijzing van „slots“ op communautaire luchthavens (PB L 14, blz. 1), en
- subsidiair, met betrekking tot een deel van de primaire vordering, voorzover de overeenkomsten van 1994 en 1996 niet kunnen worden geacht de eerder gesloten overeenkomsten ingrijpend te hebben gewijzigd en dus

te hebben vervangen, dat de Bondsrepubliek Duitsland, met betrekking tot de vóór de inwerkingtreding van het Verdrag gesloten overeenkomsten niet heeft voldaan aan de krachtens artikel 234 EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 307 EG) op haar rustende verplichtingen, en met betrekking tot de na de inwerkingtreding van het Verdrag gesloten overeenkomsten niet heeft voldaan aan de krachtens het afgeleide recht op haar rustende verplichtingen, door de in die eerdere overeenkomsten vervatte bepalingen die onverenigbaar zijn met het Verdrag, met name artikel 52 daarvan, en met het afgeleide recht, niet in te trekken of daartoe niet alle rechtens mogelijke maatregelen te treffen,

heeft het Hof, samengesteld als volgt: J.-P. Puissechet, president van de Zesde kamer, waarnemend voor de president, R. Schintgen, kamerpresident, C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann en V. Skouris (rapporteur), F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, en J. N. Cunha Rodrigues, rechters; advocaat-generaal: A. Tizzano; griffier: H. von Holstein, adjunct-griffier, en D. Louterman-Hubeau, afdelingshoofd, op 5 november 2002 een arrest gewezen waarvan het dictum luidt als volgt:

- 1) Door met de Verenigde Staten van Amerika internationale verbintenissen aan te gaan
    - betreffende de tarieven van de door de Verenigde Staten aangewezen luchtvaartmaatschappijen op intracommunautaire luchtroutes,
    - betreffende de op haar grondgebied aangeboden of gebruikte geautomatiseerde boekingsystemen, en
    - waarbij de Verenigde Staten het recht is verleend de vervoersrechten in te trekken, te schorsen of te beperken wanneer de door de Bondsrepubliek Duitsland aangewezen luchtvaartmaatschappijen niet in handen zijn van deze laatste of van Duitse onderdanen,
- heeft de Bondsrepubliek Duitsland niet voldaan aan de verplichtingen die op haar rusten krachtens artikel 5 EG-Verdrag (thans artikel 10 EG), artikel 52 EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 43 EG), en verordeningen van de Raad (EEG) nrs. 2409/92 van 23 juli 1992 inzake tarieven voor luchtdiensten, en 2299/89 van 24 juli 1989 betreffende gedragsregels voor geautomatiseerde boekingsystemen, zoals gewijzigd bij verordening (EEG) nr. 3089/93 van de Raad van 29 oktober 1993.
- 2) Het beroep wordt verworpen voor het overige.
  - 3) De Bondsrepubliek Duitsland wordt verwezen in de kosten.
  - 4) Het Koninkrijk der Nederlanden draagt zijn eigen kosten.

⁽¹⁾ PB C 71 van 13.3.1999.